

ONAMENTUL.

in 120 cor. (60 lei)

in 60 " (30 lei)

in 30 " (15 lei)

in 10 " (5 lei)

in 50 fil. (25 bani)

Unirea

INSERTIUNI

Un şir garmond:
odată C. 1:50 a doua
şi a treia oară C. 1:20

Manuscrite sunt a se
trimite la Redacţia
„UNIRII” Blaj.

Ziar naţional. — Apare în fiecare zi de lucru.

Resortul de culte şi învăţământul religios.

„Unirea” s'a ocupat în unul din numărul trecut cu cazul de precedentă, de Resortul nostru de culte, prin punerea programului analitic pentru studierea studiului religiei în şcolile primare. Cazul acesta este atât de important încât asupra lui, credem, că trebuie să venim mereu, mai ales că el nu a fost izolat ci pare a isvorî dintr'o concepţie generală a celor puşi în fruntea învăţământului nostru.

Resortul de culte şi instrucţiune nu s'a mulţumit cu stabilirea schemei analitice a învăţământului din şcolile primare, ci a compus unul şi unul din clasele I—IV ale şcolilor normale rămânând ca programa pentru clasele V—VIII să o stabilească mai

impotriva acestui amestec al organelor statului, ori cari ar fi acelea, în chestiune *bisericească* atât de delicată, credem, că autorităţile ambelor ţări româneşti, trebuie să ieie o atitudine energică şi hotărâtă. Şi trebuie să facă aceasta din punct de vedere strict principiar şi din punctul de vedere al celor mai vitale interese ale învăţământului de stabilirea planului de învăţământ în studiul religiei se ţine exclusiv de competenţa autorităţilor bisericeşti şi dreptul acesta al bisericii de-a-şi stabili ea credincioşii după planurile ei, nu este iertat să fie usurat de partea nici unei autorităţi marelui nici chiar atunci, când autoritatea este reprezentată de oameni, atât de plător, au făcut şi studii teologice. De aceea, ori care biserică, ne gândind contra acestui abuz, comite o greşală de neiertat faţă de interesele proprii. Sunt chestiuni în cari biserica nu poate face concesii fără a se rădăci. Dacă cei puşi în fruntea învăţământului recunosc azi dreptul statului de-a stabili, până în celea mai mici detalii, feliul educaţiei morale a celor mici, va trebui să-l recunoască şi în privirea poimâne când la cârma statului vor fi oameni neapartenitori sufletului unei biserici şi cari vor avea drept de-a stabili un altfel de plan de educaţie morală, contrară învăţăturilor bisericeşti. Şi dacă biserica recunoaşte

azi dreptul statului de-a stabili feliul propovăduirii învăţăturilor lui Hristos de pe catedră, va trebui să-i recunoască mâine dreptul de-a stabili feliul propovăduirii aceluia învăţătură de pe amvon.

Aşteptăm deci, ca factorii bisericeşti competenţi, să-şi facă datoria faţă de procedeu acesta primejdios al Resortului nostru de culte.

O altă mare greşală, care după părerea noastră constituie, şi ea, un caz grav de precedentă, care nu poate fi tolerat — şi este în interesul ambelor noastre biserici să nu-l tolereze — e faptul, că Resortul nostru de culte a luat atitudine făţişă şi *oficială* pentru biserica ortodoxă. Aceasta e o violare a hotărîrilor Adunării naţionale dela Alba-Iulia, care a decretat *egala îndreptăţire confesională*. Resortul de culte nu poate deci fi nici unit nici neunit, pentru că el este organul executiv al acelei adunări, care n'a fost nici unită nici neunită, ci *românească*. Dacă se recunoaşte azi dreptul cârmuitorilor statului de-a lua *oficial* atitudine pentru o biserică, trebuie să-i se recunoască acelaş drept de-a lua mâine atitudine pentru alta. Acesta este un joc primejdios şi în stare a produce nemulţumiri mari într'un stat, în care se află atâtea biserici, şi care poate avea o singură atitudine corectă: *interconfesionalismul*.

Trecând peste regretabila lipsă de tact, săvârşită de Resortul de culte, prin feliul cum stabileşte programa analitică a învăţământului religios ortodox în şcolile primare, care a jicnit atât de mult pe credincioşii celeilalte biserici române, — dela O. Ghibu nu putem aştepta altă procedură faţă de biserica unită — trebuie să mai semnalăm o greşală, care tradează în deajuns sentimentele actualilor conducători ai instrucţiunii noastre publice faţă de învăţământul religios. Şi anume, programa analitică a Resortului nostru de culte prevede o singură oră la săptămână pentru studiul religiei în clasa III normală şi în clasa VIII a liceelor şi şcolilor reale. Măsura aceasta este surprinzătoare, mai ales acum, când lipsa simţului moral superior bântuie dela o parte a ţării la cealaltă. În clasele acesteia studiului religiei i-se dă numai aceeaşi importanţă care se dă gimnasticii şi în clasa III a şcolii normale

i-se dă o importanţă cu mult mai mică decât *Musicii vocale* sau în clasa a VIII liceală filosofiei, pentru care programa d. Ghibu prevede 3 ore la săptămână.

Nădăduim, că consistoarele noastre, atât celea unite cât şi celea neunite, îşi vor şti face datoria faţă de concepţia întregă a Resortului de culte, privitoare la acest important studiu, şi-i vor da să înţeleagă, că sunt margini preste cari nici dl Ghibu nu-i este îngăduit să treacă.

Cum se va sărbători ziua de 1 Decembrie. Resortul de culte a luat următoarele dispoziţiuni pentru sărbătorirea zilei de 1 Decembrie:

Ziua de 1 Decembrie st. n. se decretează sărbătoare şcolară obligată pentru şcolile de toate gradele şi de toate categoriile (de stat, confesionale, comunale şi particulare) din teritoriul supus Consiliului Dirigent. Lecţii nu se vor ţine în această zi. Direcţiunile şcolare vor lua măsuri pentru întocmirea programului, corespunzător cu însemnătatea istorică a zilei. În dimineaţa zilei se va face serviciu religios, unde vor participa toţi elevii, în frunte cu corpul didactic. După aceasta se va desfăşura programul în sala festivă a şcolii, care se decorează cu portrete şi steguleţe naţionale. În cuvântarea festivă, după un resumat al suferinţelor poporului românesc, în care se va sublinia unirea dela 1600 îndeplinită de Mihai Viteazul, tot la Alba-Iulia, se va stărui asupra actului dela Alba-Iulia din 1918, care culminează în realizarea unităţii noastre politice şi a libertăţii naţionale pentru popoarele conlocuitoare.

În acelaş timp se va vorbi şi de actul de unire al Basarabiei din 27 Martie (în 27 Noembrie unirea necondiţionată, ca urmare a unirii Bucovinei şi Ardealului) şi al Bucovinei din 15 Noembrie 1918. Aşa dară în aceeaş lenă s'a făcut unirea tuturor ţărilor desrobite, fapt care confirmă în chip strălucit unitatea de simţire şi de ideal a poporului românesc. Se va arăta apoi că România întregită are la baza ei cele două principii mari: libertatea şi democraţia, pe cari vrea să clădească vecinicia Statului românesc prin muncă, dreptate şi moralitate.

Şcoala, este un factor hotărîtor în realizarea acestei opere de idealism naţional şi umanitate binefăcătoare.

Se vor face recitări de poezii patriotice și se vor executa cântecul național.

La serbarea școlară vor fi invitate autoritățile bisericești, civile și militare și în special poporul dela țară.

Pe clădirile școlare se va arbora steagul național. În general veți stăruii, ca serbarea să aibă proporții cât mai impozante spre a face să intre pentru totdeauna în conștiința publică, măreția istorică vecinică a unirii dela Alba-Iulia.

Probleme de teologie românească*).

În istoria lui Cesare Cantù cetim că tânărul Alexandru cel Mare era atât de râvnitor de fapte mari, încât, auzind despre cuceririle și învingerile strălucite ale tatălui său Filip, zicea: „Vai, tatăl meu va cucerii și va învinge lumea întregă, iar mie nu-mi va rămâne nimica de făcut!”

Noi, teologii români, dându-ne seama de munca înaintașilor noștri, nu putem zice: „Vai, ei au lucrat atât de mult, încât nouă nu ne mai rămâne nimica de făcut”.

Din contră ne vin pe buze cuvintele evangheliei: „Iată secerișul este mare iar lucrătorii sunt puțini” (Mt. 9, 37).

Și într'adevăr, n'avem decât să privim în jurul nostru și să ne dăm seama de tristul adevăr.

Mai întâiu vom vedea, că se lipsește lasus cuvântul lui Dumnezeu, Sfânta Scriptură, într'o ediție bună, ieftină. Inzestrată cu lămuririle trebuincioase pentru popor. Ne lipsește o Concordanță biblică, făcută cu menirea să ne ușureze aflarea diferitelor texte biblice. De altfel până ce nu avem Biblia, nu putem avea nici concordanța. Una presupune pe cealaltă. Tot asemenea un comentariu. Ne lipsesc apoi eu desăvârșire repertoriile necesare dogmatice, etice, ascetice juridice, liturgice, istorice ș. a., în cari să găsim numai decât deslușirile de lipsă și materialul informativ necesar la orice chestiune ne interesează. Și ne lipsesc operele acestea vaste, fiindcă ne lipsesc și monografiile, adică cercetările speciale, pe cari trebuie să se întemeieze astfel de repertorii, sau opere mari de sinteză. Ca să aduc un singur exemplu, nu vom putea avea un repertoriu bun istoric, până când ne sunt nestudiate atâtea epoce, atâtea instituțiuni, atâtea personalități cu rosturi mari în trecutul neamului românesc. Fiind vorba de istoria bisericească, în special, ea nu se va putea scrie în întregime, precum se cuvine, până ce nu se vor scrie și tipări monografiile asupra episcopilor, asupra seminarelor, capitulurilor sau consistoarelor, asupra școalelor și eu un cuvânt asupra tuturor instituțiilor susținute de biserică. O operă vastă aceasta, când te gândești, ce puțin s'a lucrat și ce mult este să se mai lucreze încă. Câteva cercetări ale regretatului Augustin Bunea, și ale unora cari sunt în viață (I. Boros, Dr. Radu, Dr. Z. Paclisanu, Dr. Al. Cziple, Șt. Tașiedanu ș. a.) și-am încheiat. E cazul, să zicem din nou, „Iată secerișul este mare, iar lucrătorii sunt puțini” (Mt. 9, 37).

Lipsese apoi Viețile sfinților într'o ediție pentru popor și alta pentru cărturari. Pentru acestia ar trebui și alte tratate și conferințe speciale, ținute la nivelul lor intelectual și după indigențele lor sufletești. Mai cu seamă chestiuni dogmatice și apologetice cari i-ar interesa, poate, mai mult.

* Discurs rostit la începerea activității Societății de lectură „Inochentie Micu Clain” a studenților în teologie din Blaj a. c.

Lipsese până și traduceri mai de seamă. Majoritatea covârșitoare a operelor sfinților părinți și ale teologilor de seamă străini încă nu sunt traduse românește, sau și cari sunt traduse, nu sunt publicate. Ba merg mai departe și zic: Chiar și dintre cele publicate unele, astăzi, nu mai sunt corespunzătoare, așa încât în loc de a câștiga sufletele românești pentru astfel de tezaururi spirituale, nu sunt bune de altceva decât să-le înstreineze pe veci.

Până și cu manualele școlare stăm prost. La ancheta școlară făcută acum câțiva ani din partea Asociației s'a constatat cu durere, că cele mai rău întocmite sunt cărțile de religie și de limba română, adică chiar acelea, cari ar fi trebuit să fie mai bune. În zilele noastre s'a mai adăos un neajuns la cele multe și anume, că din lipsă de hârtie nu s'au putut reedita nici manualele vechi, așa încât astăzi nu mai sunt unele nici cum, nici defectuoase, nici nedefectuoase.

Ce urmează de aici?

Să desperăm și să ne descurajăm, văzând ce muncă uriașă ne așteaptă?

Nu!

Să ne punem pe lucru cu tot dinadinsul, ca lipurile acestea mari să le împlinim cât mai curând!

— Ei bine, va zice cineva dintre D-Voastră noi să împlinim lacunele acestea mari ale teologiei românești?

— Noi, răspund eu, fiindcă nu pot veni laicii cei cu totul străini de preocupările teologice să scrie și să tipărească cărțile, cari ne trebuiesc. Pentru ca să fim odată capabili de aceste lucrări teologice mari, va trebui să ne deprindem cu lucrări teologice mai mici „Magnus esse vis?” (Vrei să fi mare?) e potrivit să întrebăm și aici cu Sf. Augustin. „A minimis incipe! (Începe dela lucrările cele mai mici!)

Prin urmare, cine vrea să poată lucra odată lucruri mai de seamă în teologia noastră trebuie să înceapă de acum cu predici despre teme date, cu omilii, cu vorbiri ocazionale la înmormântări, nunți, sfințiri de școală ori de biserică, cu prelegeri pentru adunările de model, cu instrucții pentru ceice se mărturisesc și începă întâia dată, cu povești bune pentru tinerimea adolescentă, pentru miri, pentru orășeni, cari de aici înainte vor fi tot mai numeroși și în România-Mare (industriasi, comercianți, servitorime, miliție și alte pături sociale pe care până acum nu le-am prea avut). Aceste, și alte multe ca acestea, mai curând va trebui să faceți, decât poezii, romane, schițe ori romane, fie cât de frumoase.

Va trebui, deci, să vă adunați un arsenal foarte bogat și puternic de arme spirituale în anii aceștia de muncă, ca să puteți face față mai târziu oricărei nevoi; să puteți chiar și improviza vorbiri scurte, dar cuprinzătoare. Cețiți, deci, învățați de rost și cereți a folosi în altă ordine de idei cele învățate. Numai așa veți transforma capitalul mort înmagazinat în memoria D-Voastră în bani mărunți, atât de trebuincioși în viața de toate zilele. Începeți mai tineri și mai nedepriși eu cuvântul, fiindcă aici toți trebuie să fie membri activi în cel mai strict înțeles al cuvântului, cu rostirea predicilor și discursurilor clasice ale altora, ca să ajungeți prin aceasta la bogăție de idei și de cuvinte și să fiți odată în stare a vorbi din prisosința inimii D-Voastră. Așa dară studiu, studiu și iarăși studiu!

Cine vrea să producă, fără să fi învățat și experiat el mai înainte, se aseamănă paiangenului, care din sine însuș, din batoale lui își toarce uricioasa lui pânză, care cel mult numai lui îi place și care nu e bună de altceva, decât să prindă și să încurce în firele ei niște ființe mai slabe decât el, muștele, țintări și

alte insecte amărite. Pe când cine cetește adună, strânge date și informații din toate părțile, cine învață și-și face însemnări din toate — se aseamănă albinei, care zboară de pe floare pe floare și adesea aduce nectarul florilor din cine știe ce depărtare, pentru a-l preface în coșnița ei în mierea cea mai curată și mai nutritivă.

„Adună de prin lume, cum strânge miere albina din zimbete căldura, din vii dureri lumina, dar de te faci albină, de hrană purtătoare, ia seama și la tine, ia seama și la floare...”

(D. Nănu, Sentințe)

Da! Luați seama, vă zic și eu. Culegeți numai mierea înțelepciunii, în grădina plină de învățături frumoase a Seminarului teologic, prelegeri, la conferințe, la meditații, la predici la lecturile bogate ce vi-le oferă biblioteca Dumneavoastră; cu un cuvânt la tot priieji binevenit.

În perspectiva acestor gânduri și îndemnuri, vă rog, să începeți activitatea în anii aceștia.

Ioan Georgescu.

Dela Românii de dincolo de Nistru. Ziarul fraților basarabeni, „Ștafeta Zării”, care apare la Chișinău, publică în formații interesante dela Românii de peste Nistru, cari nu au avut norocul să ajungă sub stăpânirea regelui Ferdinand. Reținem din informațiile confratelui basarabean următoarele:

În timpul revoluției rusești, odată cu trezirea fraților din Basarabia, am început a ne mișca și noi. Am făcut un congres național și unul național-școlar. Am ocupat un loc în Uprava zemstvouului, acolo un reprezentant al nostru. Am ocupat dreptul de a avea școli, drept care l-am păstrat și pus în înfăptuire chiar după venirea hatmanului Scoropadșchi, sub Petliura am lărgit acest drept.

În timpul bolșevicilor Uprava fusese dizolvată. În locul ei a fost un comitet executor al tuturor organizațiilor bolșevicilor din județ. Școala națională nu mai putea să fie. Toate cărțile erau arse. Învățătorii cari au predat în limba mamă au fost arestați de câte 3—4 ori și au scăpat numai mulțumită legăturilor ce le aveau cu cei mai mari ai bolșevicilor.

Între timpul plecării bolșevicilor venirea lui Denikia, zemstva a fost restabilită așa cum a fost înainte, de către congresul tuturor organizațiilor județului.

Dar venind acesta, un general al Sillag a încercat să dizolve zemstva, timpinând o împotrivire mai ales din partea moldovenilor și-a nemților și neavând un organ de execuție el s'a mulțumit aceea ca să trimeată un boer ca președinte al zemstvouului și ca reprezentant armatei voluntare. Însă acest proiect n'a fost primit.

Zemstvouul lucrează foarte greu. N-are mijloace. Țaranii nu plătesc impozite, și de acei ce au fost împotriviți de Sillag și coloniștii nemți.

Din cauza aceasta școlile nu funcționează. N-au de loc lenine așa cum hotărât să se închidă cu-a vor da dinții friguri. Vor fi închise și școlile mare și cele secundare. Manualele

extrem de scumpe. O fizică elementară costă 300 ruble. În schimb pentru școlile moldovenești au rămas multe cărți. Învățătorii din ele predau moldovenește cu toate ordinele de suprimare din partea lui Denikin. Toată lumea ascultă cu drag, iar cântecele naționale și populare ce le învață copiii, adouazi atreiază se cântă de tot satul, de mici și mari. Se fac serbări naționale, și așa mai departe de altfel nefiind acum nici o autoritate mare acolo, s'ar putea chiar tipări cărți, dacă ar fi mijloace.

Țăranii moldoveneni sunt nemulțumiți cu guvernarea de astăzi și cu stările de acolo. Socot că aici din Basarabia trăiesc ca într'un raiu. Dacă s'ar găsi un conducător, ei s'ar răscula și de sigur că ar ajunge chiar până la Odesa.

Moldovenii ar vrea să scoată o gazetă, însă acum se cer formațiuni mai multe ca în timpul țarului.

România și tratatul de pace cu Austria.

Nu se poate ști, care va fi hotărârea parlamentului român în chestiunea tratatului de pace cu Austria: va decide subscrierea, ori nesubscrierea aceluia? Credem, că membrii parlamentului întruniți din toate unghiurile țării, putând avea intuiția clară a situației internaționale și cunoscând bine și situația de acasă: moralul poporului, forțele, durerile, suferințele și dorințele lui, — va lua o decizie deosebită, dreaptă, utilă și lipsită de semetie.

Eu, judecând chestiunea dela distanță, în care mă aflu, zic, că tratatul cu Austria trebuia și va trebui scris fără nici o rezervă, pentru că:

1. Nu-i permis, să întărim pe aliați împotriva noastră. O politică de rezistență ar avea acest rezultat ori cât de mult i-am asigura de dragostea, de alipirea și de recunoștința noastră. Răceala și mai ales dușmănia Antantei față de noi ar fi înflăcărea și încurajarea atâtor dușmani înverșunați împotriva noastră. Și, ar fi trist, dacă n'am avea și prietini buni!

2. E adevărat, că n'am voie să mă amestec în afacerile interne ale vecinilor mei; cum se îmbracă, ce mănâncă, când se culcă și când se scoală ș. a.; sunt însă îndreptățit, să pretind dela ei omisiunea unei lucrări, prin care-mi periclitează serios avutul meu. Mutatis mutandis, aceasta o văd eu în raporturile internaționale, ce voiceste să le creeze tratatul minorităților. Aceasta am dorit-o și noi când, din jug, strigam, să ne audă Europa și apelăm la sprâjinul ei. Suveranitatea unui stat nu se stărbeste prin aceea, că alte state îl fac atent la o fărădelege a lui, ci prin însăși nedreptatea, ce o face. Apoi statul român nu va desconsidera drepturile nici unui neam și ale nici unei confesiuni.

3. Ori cât de mult și de sincer doresc, ca toți frații noștri de un sânge și de o limbă, să fie fericiți între granițele României întregite, dorința mea nu se va realiza, fiindcă își dă în cap cu dorința altuia de alt neam, care-mi zice: nu se poate ca cu sutele tale, să-mi iai miile mele, mai bine, să ne legătuim, că ceea ce avem unul la celalalt nu vom pierde, ci vom respecta împrumutat. Să nu se uite, că mai ușor vom apăra granițele nenaturale cu ajutorul celor puternici, decât cele naturale fără acest ajutor.

4. După un războiu îndelungat și după o stare nelămurită toți dorim pacea sfântă și suntem atenți să nu pierdem marele bine, ce ni l-a dat Dumnezeu. Suferințele îndelungate au scos accente de tânguire chiar și din pieptul dreptului și mult pătimitorului Iov.

Cred, că sunt înțeleș și de cei mari și de cei mici. (șr.)

Cuvinte adevărate. Vorbind în numărul ultim al »Învățătorului« organul »asociației învățătorilor români din Ardeal, Banat și Părțile ungurene« despre lipsa de învățători, subvizorul școlar al jud. Cojocna, dl Andrei Pors, face următoarea constatare plină de adevăr:

»Ne organizăm strajnic și punem la cale cu enorme eforturi și jertfe învățământul superior, iar cel inferior îl lăsăm la voia întâmplării, pradă valerilor, vânturilor. Ne organizăm în sus, pentru ca să cădem în păcatul de a ne crește și forma cu pași repezi proletariatul intelectual, care poate deveni o primejdie națională pentru tinărul nostru stat.

Cele câteva școli normale ce am contemplat, 6 față de peste 30 licee și vre-o 50 școli civile, nu pot da nici de cum înainte, să lovesc azi de interesele amatei, mâne de ale administrației, poimâne de alte preocupări, cari nu pot nici decât să încapă și să stea alături de concepția democratizării, pe care am spus că vrem să întemeiăm noul nostru stat.

Cetim atâtea inaugurări și festivaluri la deschiderea liceelor românești din Cluj, Sibiu, Turda ș. a., dar încă nu se spune de nici o deschidere sărbătorească a vreunei școli normale...

Să stăm, să medităm: ce facem, cum facem, bine facem?»

O chestie grea.

»Unirea« din 14 Noemvrie Nr. 244 sub titlul »O propunere pentru evitarea unei primejdii« recomandă remedii pentru ca învățământul primar să nu stagneze. Și cu drept cuvânt, căci o chestie mai de importanță, decât cultivarea poporului nostru prin școala primară: aproape nu există. E o chestie de viață, de a fi, sau anu fi!

Este deja cunoscut, că toți oamenii cu adevărat mari pun mare preț pe cultivarea poporului, și că numai oamenii mici de suflet nu văd nici un folos din educația și instrucția poporului, ci dacă l-ai cultiva cum le place lor; să fie o vacă de muls.

Pentru ilustrarea îngrijorării »Unirii«, și pentru acei, cari mai cred și acum, că școala primară e o jucărie, las să urmeze următoarele:

Știm cu toți ce e Rusia și ce e în Rusia. Țarismul a ținut poporul în întuierec sufletesc. Școli populare primare adevărate, că sunt, dar aproape numai câte una în o plasă (voloste), cari sunt bune, dar prea puține. De aceea masa poporului a rămas fără carte și nedisciplinat sufleteste și întunecat la minte, instigat de toți străinii și în speșal de agenții Germaniei, cade în brațele bolșevismului.

Dela izbucnirea primei revoluții până la izbucnirea revoluției bolșevice zilnic, de dimineață până seara pe toate stradele, să țin sobranii (adunări). Unul vorbește într'un fel, și îi striga, *verna!* — drept; un altul să suie la

trăună, le vorbește în alt fel, și acestuia îi strigă, *verna!* Prin urmare toți au drept. Întrebați, cum pot avea toți drept? răspund clar *noi nu știm carte, nu știm ceti*, suntem orbi; cum vrea Dumnezeu cu noi! O să ne nimicim noi pe noi, vai de noi! Și așa a și urmat. Poporul cel mai milos, astăzi să omoară unul pe altul ca fiarele sălbatice.

Cauza acestei conflagrații în partea cea mai mare, e lipsa de cultură a poporului, lipsa de școli primare. — La orașe au școli. Unde e un liceu de băieți, sunt două de fete; dar ce pot face acestea față de imensa masă analfabetă?

Din nefericirea altora putem și noi învăța ceva. Să nu ne facem iluzii. Poporul nostru în multe părți e aproape pe același piedestal cu cel rusesc. Cauzele sunt multe și varii. Mulți factori au contribuit de avem încă atâția analfabeti. Acum însă am scăpat de factorul principal al înapoierii noastre, *de străin*. Acum suntem noi stăpâni pe soarta noastră. Acum să ne croim noi viitorul.

Din punctul în care ne aflăm acum, ori mergem înainte, ori dăm înapoi. După cât știm și ni-se spune, *stăpânirea* face tot ce poate, ca să dăm înainte. Dar lipsește personalul didactic, adevărat *învățătorii*.

Dar cu toate acestea, ne miră foarte mult faptul, că și învățătorii cari suntem, suntem atât de preterați încât involuntar trebuie să ne întrebăm: să urmărește în adevăr cultura poporului ori altceva?

Oare să se fi uitat, că învățătorul e școala? ori că Alfabedatul învățătorului e mai tare decât baioneta soldatului? Căci ce înseamnă, că învățătorii să obosească cu toți aceia, cari n'au nici o clasă liceală, ori au numai patru liceale, dar sunt pe carierele statului? Oare cei cari termină patru liceale și apoi continuă trei ani la comerciale, ori economice, să fie mai bine instruiți, că cei cari continuă 4 ani respective trei la școala normală? Oare instruirea purtării conturilor, ori a creșterii dobitoacelor, să fie mai momentuoasă decât creșterea oamenilor? Oare trecut-a vre-o diplomă prin cenzura strictă a foastelor guverne ungare, ca să nu corespundă la 8 clase liceale? Dacă da, când și la care preparandie?

Dacă învățătorii actuali sunt evalificați în regulă, ca învățătorii altor state culte apusene, atunci s'ar recere ca să fie așezați în clasa acelor, cari corespund lor; căci atunci și alții s'ar da pe aceasta carieră, — și golul în rândurile învățătorilor s'ar umplea. Poporul nostru ar fi cultivat și ar merge în rând cu alte popoare; iar scumpa noastră Românie ar scăpa de-un gând și o primejdie.

E. Câmpean,
învățător.

Zile ploioase.

17 Noemvrie.

Din văzduh se cernea de aproape 5 săptămâni, o ploaie mărunță și deasă. Prin noroiul de pe stradă se formau bălți, a căror față o încreștau într'una stropii de ploaie.

Ieri, era Duminecă, m'am așezat în ferastră și priveam prin geam la trecătorii, cari își iuțiau pașii, ca să ajungă cât mai curând la adăpost. Câte-o vrabie, udă de ploaie, cu penele sburlile, se ascundea printre frunzele îngălbenite ale unui acăț. De odată strada deveni pustie, numai trecea nime. Mă plictisesc să mai privesc noroiul și picurii mărunți de apă, și simțeam cum în lăunstrul meu se instăpânește un desgust pentru o astfel de viață prăpădită și năcăjită. M'am ridicat de lângă geamurile stropite de ploaie și m'am trântit pe scaunul, ce sta înaintea mesei mele de scris.

De-odată, privirea mi se ațântește pe tablourile din față, mi se părea, ca acum le văd întâia dată și îmi părea așa de bine potrivite și bine alese.

Înainte de a mă așeza pe masă bustul lui Napoleon, oamă privește câmpul de luptă a cutărei bătălii, unde vulturii franței au stărnit din nou groaza în dușmani. Acea Franță mândră și glorioasă e și azi, Cesarul de odinioară poate dormi liniștit în cavoul său.

De-asupra lui pe pereții din față chipul lui Mihail Viteazul, care a lăsat să licărească pe o olipită îndeplinirea idealului de veacuri a neamului românesc. Privirea lui nu pare încredințată, ci din potrivă din toate liniile feții, de pe buza-i de din jos, care iese puțin mai înafară, de pe mustața suptire, din ochii, din toate, se reoglăndește o mândrie conștientă. El parcă ne spune, da, trebuia să vină odată vremea asta, ca să fie întreg neamul întregit, căci a suferit destul românul și destul a fost sub stăpânirea atâtor liște străine!

De amândouă părțile tabloului is portretele marelui Pontific Leo XIII acel „lumen de caelo“, care a uimit cu înțelepciunea și spiritul său pe contemporanii săi și care a iubit atâta neamul românesc și chear pe noi, ne-a îmbrățișat cu atâta căldură, — și de ceea parte portretul marelui filolog Timoteu Cipariu, învățatul oamăonic dela Blaj, care a fost fala bisericii noastre și a cărui dragoste pentru limba străbună, poate servi drept pildă tuturor.

În josul tabloului e chipul neuitatului Episcop Vasile Hossu, căruia moartea prea timpurie nu i-a îngăduit să ajungă la înălțimea la care putea să se avânte prin distinsele sale calități.

Multă vreme îmi lăsa privirea să se desfeteze în chipurile acestor vrednici bărbați, cari atât de mult au ostenit pentru mărirea neamului nostru, pe care ar fi dorit să-l știe alături de celelalte fice ale gîntei latine.

Pe pereții din dreapta o singură cadă cuprinde „Regele și Dorobanțul“, țaria țării românești, cum îi zicea pe vremuri rep. Petre Carp. Și avea multă dreptate! Regele Carol a ridicat la o treaptă înaltă țara în fruntea căreia a stat aproape 50 ani, urmașul său și viteazul soldat român, a dus departe faima curajului și a faptelor de arme, de cari sunt capabili Români, atunci când e vorba de țara și pământul strămoșesc.

Fii fericiți în locașurile voastre de pace, voi nemuritori și neuitați străjeri ai mesei mele de scris, urmașii voștri sunt azi liberi și mâine, vor începe se pună trainice temelii seumpei noastre Români.

Și cum mi-am întors, aproape fără voie privirea pe stînga, ochii mei zăresc o frântură mare de piatră, pe care o mână de măiestrii gravase în litere frumoase câteva vorbe „Piatra libertății 17/XI. 1908“. Trăsării. Va se zice o aniversare! Da, așa e! Măne se împlinesc 11 ani, de când mâni sacrele au zdrobit cu dinamită această piatră neînșmănată în sine, dar seumpă pentru toți ai noștri: ca amintire a celui jurământ depus de 40 mii Români la 1848 pe Câmpul libertății dela Blaj. Și noi am ținut cu sfințenia la acel jurământ, prea cu multă sfințenie, și ni-am vărsat sângele și ni-am dat viața pentru patrie, chiar și atunci, când răsplata acelor jertfe erau noi legi de opri-mare pentru neamul nostru, am tăcut și-am oftat, ridicându-ne gândul totdeauna la Dumnezeu. Și lacrimile și suspinele noastre n'au rămas neascultate.

Concetașii noștri unguri, cari au pus la cale și au executat acest sacrilegiu, au fost bătuți de Dumnezeu: s'au prăpădit! Noi am rămas însă, și am adunat fărâmatele bucăți de piatră și le am cimentat, ca să nu se mai risi-

pească. Și iarăș s'au adunat zeci și sute de mii de Români și cu un glas au declarat, că ei nu mai vreau să știe de nici o stăpânire, ci rup pentru totdeauna legătura cu Ungaria și se pun sub ascultarea regelui, a cărui soroană nu e de aur, ci din oțel de tunuri, — nici nu e împodobită cu pietrii seumpe, ci cu virtuțile neamului românesc. Și iată după zece ani noi prăsnim amintirea acestei nelegiuri, nu cu supărare și năcaz, ci cu veselie, — pentru că azi noi nu mai suntem sclavii nimănui, ci aleșii noștri pleacă, ca împreună cu frații din celelalte țări desrobite să consolideze și mai tare și mai trainice unirea tuturor Românilor...

Și aceste gânduri înălțătoare m'au încălzit, m'au umplut de veselie, și deși afară tot mai cădeau la geamuri picurii mărunți de ploaie, în sufletul meu era cald și bine și soarele neamului românesc strălucia pe firmamentul senin al nădejdelor de bine, umplând totul de lumină și viață.

A. C. D.

Să se facă lumină! Criza externă în legătură cu situația noastră la Paris preocupă azi în cea mai mare măsură întreagă opinia publică dela un capăt al țării la celalt. Și cu toate acestea nici o lămurire oficială de nicăiri! Semnăm sau nu semnăm, e marea întrebare, care ne agită pe toți. Publicul începe a-și pierde răbdare și vrea să știe pozitiv ce planuri eroiesc guvernării — pe spatele țării.

Informațiuni.

— **Correspondența cu Germania.** Cu începere dela 20 Noemvrie a. c., a fost reluat traficul de corespondență poștală de toate categoriile simplă și recomandată fără ramburs între România și Germania.

— **Tratatul de pace în Senatul american.** — Senatul american a respins cu 53 voturi contra 38 cererea de ratificare a tratatului de pace fără rezerve. Senatorul Lodge a depus un amendament cerând ca războiul cu Germania să fie declarat terminat. Această cerere a fost înaintată comisiunii Senatului pentru afacerile externe. Senatul a fost amânat pe un timp nedeterminat. Se crede, că tratativele plene vor fi reluate la începutul lunii Decemvrie.

— **Desființarea cenzurii în România veche.** Direcția generală a poștelor — în baza hotărării consiliului de miniștri — a desființat cenzura scrisorilor simple și recomandate interne.

Cenzura scrisorilor externe a rămas, până la noi dispoziții.

— **Agitații bulgare în Basarabia.** La Ismail au fost arestați zece studenți de origine bulgară, învinuți, că fac parte dintr-o organizație, care lucrează pentru crearea unei republici autonome în sudul Basarabiei, cu sediul la Bolgrad. Studenții arestați mai sunt învinuți, că ar avea legături cu societatea șovinistă bulgară „Dobrogea“ din Sofia.

— **Înmormântarea poetului Vlahuță** s'a făcut la București, în prezența oficialității și a unui imens număr de cetățeni din toate unghiurile țării.

La înmormântare au luat parte pe lângă diferitele delegațiuni ale înaltelor noastre instituțiuni și societăți culturale și grupurile parlamentarilor ardeieni, basarabeni, țărăniști și naționaliști.

Tratat româno-elvețian. Cetim în „Revue Suisse d'Exportation“:

După cum ne comunică d. Alexandru Cusin, atașatul comercial român pe lângă legația din

Berna, în curând vor începe la Berna tratative între Elveția și România, pentru încheierea unei convenții comerciale între cele două țări.

Delegația a fost numită; Directorul Băncii Naționale dela Banca Națională Română este așteptat zilele acestea la Berna.

Postul guvern român aprobasesc în principiu exportul a 10.000 vagoane cereale și 500 vagoane benzină în Elveția. Pentru a înlesni predașea în Elveția, România cere să-i fie puse la dispoziție, de către Elveția, 12 locomotive cari să ducă cerealele din interiorul țării în porturi.

În acelaș timp Elveția va trebuie să acorde României un credit de 100 Milioane în valută elvețiană.

Guvernul român ar fi cerut ca această sumă să stea la dispoziția Statului Român pentru cumpărături în străinătate.

Creditul ar fi acoperit în parte prin furnizarea cerealelor române Elveției.

— **Iarăș nobila cenzură!** Ziarul nostru s'a plâns de mai multeori și a protestat împotriva hiperzelului diferitelor birouri de cenzură din teritoriul administrat de Consiliul Rigent, cari ne cenzurează fiecșre număr deși „Unirea“ este supusă, ca toate ziarele de dincoace de munți, cenzurii preventive. În fiecare număr al ziarului nostru îndată după numele redactorului urmează acela al cenzurului. Astfel credem, că orice cenzurare ulterioară e superfluă și ea este motivul principal pentru care abonații noștri primesc ziarul atât de târziu. Protestăm în forma cea mai energică împotriva acestei bașibuzucării!

Pe vremea lui Tisza aveam un singur cenzor și deci nu înțelegem rostul cenzurii duple de azi. Până bine de curund ne făcea mizerii biroul de cenzură din Sibiu și acum vedem că boala se întinde și pe malurile Crișului. Un cetitor ne trimite adresa unui număr pe care e imprimată simpatica stampila „Cenzura români. Oradea-mare“. Pentru Dumnezeu, domnilor cenzori, nu ne mai faceți și DV. mizerii cu stampilele, că ne fac destule trenurile și când din lipsa de ocupație Ve cuprinde plictiseala faceți o plimbare pe Ká-koczy sau luați o baie la Rimanoczy. Asta Vă va folosi mai mult și DV. și nouă.

— **Sași în Constituantă.** Deputații și senatorii de naționalitate germană din România Mare, în ședința lor constitutivă de Vineri 21 Noemvrie au hotărât a-se prezenta în Constituantă ca un bloc unitar, luând numele de Partidul Poporului German din România-Mare (Deutsche Volkspartei in Grossrumänien). Președinte a fost ales deputatul Rudolf Brandsch (Sibiu), vice-președinte senatorul Kari von Moeller (Timișoara).

Extras din ordonanța

Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;

a) Acei cari fără rea credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străși, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, și tri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Redactor responsabil; Dr. Zenovie Păclișanu.

Numărul cenzurat de: V. Suci.